

Intenzivniji uzgoj, prošireni razmaci sadnje, sprežna ili mehanizirana obrada, a naročito efikasniji način suzbijanja bolesti i štetnika imao bi našem vinogradarstvu osigurati veću, bolju i jeftiniju proizvodnju.

Težiti u tom pravcu znači sigurno investirati i očekivati velike ekonomske efekte, koje kultura vinove loze može donijeti.

Proizvođač, koji tako radi, a udružen, može biti siguran, da ga nikakve eventualne perturbacije na tržištu ne će omesti, a još manje dovesti u nezavidan finansijski položaj.

Uviđajući prednosti suvremenog načina vinogradarenja, mnoga poljoprivredna dobra i zadružne ekonomije pošli su tim putem. Za njima se povode i napredni vinogradari. Novi plantažni nasadi podignuti su u Iloku, Erdutu, Vukovaru, Belju, Brodskom Stupniku, Kutjevu, Novoj Kapeli, Novoj Gradiški, Varaždin-bregu, Plješivici, Imotskom, Poreču, Benkovcu i t. d., a u pripremi ima još novih nasada, naročito na zadružnim objektima.

Potpun uspjeh obnove, postavljene na stručnim osnovama praktičnih iskustava i naučnih tekovina bit će onda, kada se na širokom frontu zahvati ovo pitanje preko zadružnih organizacija, a za što ima još neiskorištenih ogromnih mogućnosti.

Ing. HRVOJE ZLATIC

Tov bijelih mesnatih svinja u nekim ograncima općih poljoprivrednih zadruga godine 1954.-55.

Otkako je u naša gospodarstva uveden veći broj iz inozemstva nabavljenih plemenitih mesnatih pasmina svinja, pojavljuje se i teški problem, kako će se normalno održati u novim uvjetima klime, smještaja i ishrane.

Od ta tri najvažnija pitanja na prvo je mjesto izbilo pitanje o pravilnoj ishrani s obzirom na kvantitet i kvalitet potrebne hrane i na poznavanje tehnike ishrane za različite kategorije svinja, odnosno na smjerove njihove proizvodnje. Naime, dosadašnja iskustva stečena držanjem i ishranom domaćih masnih svinja nisu dovoljna za uspješan uzgoj kvalitetnih mesnatih svinja.

Osobito se to očituje u ishrani prasadi nakon odbijanja, jer njihovi obroci najčešće ne sadrže dovoljne količine kvalitetnih bjelančevina. Razlog uglavnom leži u tome, što bjelančevinastih krmiva na

našem selu ima još vrlo malo. Od krmiva životinjskog porijekla u obzir dolazi uglavnom obrano mlijeko, a tek mjestimično sirutka. Međutim, upotreba obranog mlijeka i ostalih mliječnih otpadaka još je prilično ograničena, jer od jedne krave ostaje malo mlijeka za svinje, a takvih gospodarstava, koja imaju jednu kravu, ima najviše. Posljednjih se godina broj krava povećava, pa se može očekivati, da će se lakše pristupati upotrebi mliječnih otpadaka za ishranu svinja.

Još je teža situacija gledajući na upotrebu bjelančevinastih krmiva biljnog porijekla. Iako na našim tlima vrlo dobro uspijeva stočni grašak, grah, bob, soja i druge leguminozne biljke bogate bjelančevinama, ipak su površine zasijane tim biljkama vrlo malene, tako da se o upotrebi tih krmiva za svinje — barem dosad — nažalost gotovo i ne može govoriti.

Za ishranu svinja mnogo više upotrebljavale su se krmne smjese različitih tvornica stočne hrane ili pak uljane sačme (najčešće sunco-kretove i bundevske), ali je prošle zime i proljeća osjetljivo ponestalo te inače vrlo dobre hrane.

Može se reći, da su osnovna krmiva većine obroka za svinje u našem selu krumpir, repa, bundeva, kukuruz i posije. Sva ostala krmiva dolaze u mnogo manjoj mjeri i ne mogu se smatrati kao krmiva u općoj, nego tek u pojedinačnoj upotrebi.

U takve prilike došla je i uvezena bijela mesnata svinja.

Na poticaj Zadružnog stočarskog saveza organiziran je zimi god. 1954./55. pokusni tov bijelih mesnatih svinja u nekim ograncima općih poljoprivrednih zadruga.

Svrha je pokusnog tova bila, da se ispituju različiti obroci za mlade mesnate svinje u tovu. Obroci su sastavljani u prvom redu od krmiva, kojima gospodarstva raspožu, a obroci su tek nadopunjavani kupovanim, uglavnom bjelančevinastim krmivima. Mnogi gospodari nisu, osim kod kuće spremljenih ponajčešće ugljikohidratnih krmiva, hranili svinje kupovnim bjelančevinastim krmivima bilo zbog toga, što ih nisu mogli nabaviti, jer ih u prodaji nije bilo, ili pak zbog slabih financijskih prilika, koje im nisu dopuštale da kupuju, često bez ikakva opravdanja, vrlo skupa bjelančevinasta krmiva. Treba međutim, istaknuti, da je bilo i gospodara, koji su mogli i trebali kupiti tu dodatnu hranu, ali su dosadašnje seljačke navike i iskustva s ishranom domaćih masnih svinja dovele do mišljenja, da se i bijele mesnate svinje mogu othraniti na potpuno ekstenzivan način ili pak isključivo domaćim, ugljikohidratnim krmivima. Razumije se, da su u takvim slučajevima rezultati bili nepovoljni, a ponegdje i vrlo loši. Te se gospodare nije moglo prisiliti, da kupuju krmiva, ali su pokusi provedeni kod njih također uzeti u obzir i mogu poslužiti kao neke vrste kontrolnih pokusa, da bi se vidjela razlika između bolje i slabije hranjenih svinja. Naime, dobar i potpuno izbalansiran obrok bilo je teško napraviti, i to uglavnom zbog nestašice bjelančevinastih krmiva. Zbog te nestašice hrane također je i vrlo često promijenjen sastav obroka, a neki su gospodari zbog istog razloga odustali od daljnje ishrane na pola tova, i prodavali svinje.

Organizacija i provedba pokusa

Pokusi su postavljeni u slijedećim mjestima: Virje (kotar Đurđevac), Ivanjska (kotar Bjelovar), Nova Gradiška i Staro Petrovo Selo (kotar Nova Gradiška). Pri izboru mjesta vodilo se računa uglavnom o tome, da u obzir dođu oni svinjogojski ogranci, koji su bolje razvijeni i koji su kadri tovit mesnatu prasad od odbijanja otprilike do 100 kg težine.

Za tov uzeta je bijela mesnata prasad, i to ponajviše domaće bijele svinje i veliki jorkšir ili njihovi križanci. U svakom od navedenih mjesta odabrana su 2—4 gospodara, s kojima je dogovoreno, da svinje hrane pod kontrolom i da ih na početku i na svršetku tova izvažuju. Veći broj vaganja tokom samog tova nije se mogao zahtijevati, jer ni jedan od gospodara nije imao svoje vage.

Isto se tako nije moglo provesti, da se obroci važu svaki dan, nego se jednom u nekoj posudi izvagala određena količina hrane, i po toj bi se mjeri hrana svaki dan davala svinjama. Prema tome tov nije imao sve karakteristike i norme, koje su potrebne za naučni pokus, jer to nije pod postojećim uvjetima bilo moguće organizirati.

Da se obračuna cijena 1 kg prirasta žive vage, uzete su prosječne tržišne cijene stočne hrane u vrijeme tova:

1 kg kukuruza	= 30.— Dinara	1 kg krumpira	= 8.— Dinara
1 kg pšenič. posija	= 20.— „	1 kg stočne repe	= 3.— „
1 kg sunc. sačme	= 16.— „	1 kg bundeva	= 5.— „
1 kg boba	= 40.— „	1 kg šljivinog tropa	= 1.— „
1 kg krmne smjese	= 28.— „	1 kg trave	= 1.— „
(Bjelovar)		1 kg obranog mli-	
1 kg krmne smjese	= 28.— „	jeka	= 5.— „
(Virovitica)		1 kg sirutke	= 5.— „
1 kg repinih rezanaca suh	= 15.— „		

Neke od tih cijena ne odgovaraju razlici u hranjivoj vrijednosti pojedinih krmiva (na pr. obrano mlijeko i sirutka, bundeve i repa), ali su rezultati, izračunati na temelju stvarne tržišne cijene krmiva, u biti realniji.

Potrebno je također napomenuti, da su vrijednosti za ukupnu količinu škrobne vrijednosti i probavljivih bjelančevina potrebnih za prirast 1 kg žive vage potrošenih kod pojedinih gospodara, iz tehničkih razloga uneseni u posljednju tabelu broj 8, gdje su sakupljeni najvažniji rezultati tova kod svih gospodara.

U svinjogojskom ogranku OPZ Virje organiziran je tov kod Barberić Antuna i Šoš Petra. Barberić Antun i Šoš Petar tovali su po četiri komada bijele prasadi.

Kontrolirani tov je započeo kod jednog i kod drugog gospodara istog dana, i to 2. XI. god. 1954. Šoš Petar tovio je svoju prasad do 5. III. god. 1955., a Barberić Antun do 28. IV. god. 1955.

Dnevni obroci za svinje i rezultati tova prikazani su u tabelama broj 1 i 2.

1. Vlasnik: Barberić Antun, Virje — 4 prasadi

Tabela broj 1. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE:

krmiva:	2. XI. — 2. XII. 54.	2. XII. — 3. I. 55.	3. I. — 10. II. 55.	10. II. — 12. III. 55.	12. III. — 28. IV. 55.
kukuruz u zrnu	0,50 kg	0,75 kg	1,0 kg	1,0 kg	1,50 kg
kukuruzno brašno	0,75 kg	0,75 kg	1,0 kg	0,50 kg	1,0 kg
pšenič. posije	0,35 kg	—	—	—	—
krmna smjesa (Virovitica)	—	—	—	0,50 kg	1,0 kg
kuhani krumpir	0,75 kg	1,50 kg	2,0 kg	2,0 kg	2,0 kg

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za 1 prase od 2. XI. 54. do 28. IV. 55. t. j. za 177 dana	Ukupno potro- šeno škrobne vrijed. za 1 prase kroz 177 dana	Ukupno potro- šeno probav. bjelančevina za 1 prase kroz 177 dana
177,5 kg kukuruza u zrnu 146,5 kg kukuruznog brašna 10,5 kg pšeničnih posija 62,0 kg krmne smjese (Virovitica) 300,5 kg kuhanog krumpira	367,30 kg	32,73 kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

prosječna težina 2. XI. 54. kg	prosječna težina 28. IV. 55. kg	prosječni ukupni prirast kg	prosječni dnevni prirast kg	Za 1 kg pri- rasta žive vage potro- šeno kg	proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara
22,25	99,25	77,00	0,435	5,14 koncentrata i 3,89 krumpira	182.—

2. Vlasnik: Šoš Petar, Virje — 4 prasadi

Tabela broj 2. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE:

krmiva:	2. XI. — 7. XI. 54.	7. XI. — 18. XI. 54.	18. XI. 54. — 3. I. 1955.	3. I. — 5. III. 55.
kukuruz u zrnu kg	—	0,75	1,50	2
pšenične posije kg	—	0,75	0,75	2
kuhane bundeve kg	1,50	1,50	1,50	—
obrano mlijeko lit.	1,50	1,50	1,50	—

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za 1 prasce od 2. XI. 54. do 5. III. 55. t. j. za 123 dana	Ukupno potro- šeno škrobne vrijed. za 1 prasce kroz 123 dana	Ukupno potro- šeno probav. bjelančevina za 1 prasce kroz 123 dana
199,25 kg kukuruza u zrnu 168,50 kg pšeničnih posija 93,00 kg kuhanih bundeva 93,00 lit. obranog mlijeka	260,81 kg	36,18 kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

prosječna težina 2. XI. 54. kg	prosječna težina 5. III. 55. kg	prosječni ukupni prirast kg	prosječni dnevni prirast kg	potrošak hrane za 1 kg prirasta žive vage kg	proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara
35,50	98,75	63,25	0,514	5,81 koncentrata, 1,47 kuhane bundeve i 1,47 lit. obranog mlijeka	162.—

U OPZ Ivanjska (kotar Bjelovar) tov je proveden kod zadrugara Zrinjski Mate, Lještak Bože i Ježić Ivana. Zrinjski Mato tovio je 7 komada bijele prasadi, Lještak Božo 4 komada bijele prasadi i Ježić Ivan 3 komada bijele prasadi.

Pokusni tov kod sva tri gospodara započeo je 28. I. 1955., a završio kod Zrinjski Mate 1. VI. 1955., Lještak Bože 15. IV. 1955., i Ježić Ivana također 15. IV. 1955. godine.

Dnevni obroci za svinje i rezultati pokusnog tova kod ta tri gospodara prikazani su u tabelama 3, 4 i 5.

3. Vlasnik: Zrinjski Mato, Ivanjska — 7 prasadi

Tabela broj 3. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE:

Krmiva:	28. I. — 25. III. 55.	25. III. — 5. IV. 55.	5. IV. — 30. IV. 55.	30. IV. — 15. V. 55.	15. V. — 1. VI. 55.
kukuruz u zrnu	0,20 kg	0,20 kg	0,20 kg	—	0,40 kg
krmna smjesa (Bjelovar)	0,40 kg	0,40 kg	0,40 kg	2,15 kg	2,15 kg
kuhani krumpir	0,50 kg	0,50 kg	0,50 kg	2,00 kg	2,00 kg
stočna repa	0,70 kg	1,50 kg	1,50 kg	—	—
šljivin trop	1,00 kg	1,00 kg	—	—	—
trava	—	—	—	2,00 kg	2,00 kg

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za 1 prasce od 28. I. do 1. VI. 1955. t. j. za 123 dana	Ukupno potro- šeno škrobne vrijed. za 1 prasce kroz 123 dana	Ukupno potro- šeno probav. bjelančevina za 1 prasce kroz 123 dana
25,20 kg kukuruza 103,45 kg krmne smjese (Bjelovar) 108,00 kg kuhanog krumpira 93,20 kg stočne repe 67,00 kg šljivinog tropa 62,00 kg nakošene trave	119,74 kg	16,73 kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

prosječna težina 28. I. 55. kg	prosječna težina 1. VI. 55. kg	prosječni ukupni prirast kg	prosječni dnevni prirast kg	potrošak hrane za 1 kg prirasta žive vage kg	proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara
29,28	82,57	53,29	0,433	2,41 koncentrata i 6,19 sočnih krmiva	92.—

4. Vlasnik: Lještak Božo, Ivanjska — 4 prasadi

Tabela broj 4. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE:

Krmiva:	28. I. — 15. II. 55.	15. II. — 1. III. 55.	1. III. — 15. III. 55.	15. III. — 1. IV. 55.	1. IV. — 15. IV. 55.
kukuruz	0,30 kg	0,75 kg	0,75 kg	0,75 kg	0,75 kg
krmna smjesa (Bjelovar)	0,40 kg	1,00 kg	0,75 kg	1,00 kg	1,00 kg
pšenične posije	—	—	0,50 kg	0,50 kg	0,75 kg
pečeni krumpir	0,75 kg	0,75 kg	—	—	—
kuhani krumpir	—	—	1,50 kg	1,50 kg	2,00 kg
sirutka	1,50 lit.	1,50 lit.	—	—	—

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za 1 prasce od 28. I. do 15. IV. 1955. t. j. za 77 dana	Ukupno potro- šeno škrobne vrijed. za 1 prasce kroz 77 dana	Ukupno potro- šeno probav. bjelančevina za 1 prasce kroz 77 dana
49,65 kg kukuruza 61,10 kg krmne smjese (Bjelovar) 26,00 kg pšeničnih posija 24,00 kg pečenog krumpira 74,50 kg kuhanog krumpira 48,00 lit. sirutke	114,56 kg	14,96 kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

prosječna težina 28. I. 55. kg	prosječna težina 15. IV. 55. kg	prosječni ukupni prirast kg	prosječni dnevni prirast kg	potrošak hrane za 1 kg prirasta žive vage kg	proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara
35,25	75,00	39,75	0,516	3,87 koncentrata, 2,80 krumpira i 1,35 lit. sirutke	119,—

5. Vlasnik: Ježić Ivan, Ivanjska — 3 prasadi

Tabela broj 5. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE:

K r m i v a :	28. I.	1. III.	15. III.
	do 1. III. 55.	do 15. III. 55.	do 15. IV. 55.
kukuruz u zrnu	0,65 kg	0,50 kg	0,50 kg
kukuruzno brašno	—	0,65 kg	1,30 kg
krmna smjesa (Bjelovar)	0,50 kg	0,65 kg	1,30 kg
kuhani krumpir	1,00 kg	2,50 kg	4,00 kg
sirutka	2,00 lit.	—	—

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za 1 prase od 28. I. do 15. IV. 1955. t. j. za 77 dana	Ukupno potro- šeno škrobne vrijed. za 1 prase kroz 77 dana	Ukupno potro- šeno probav. bjelančevina za 1 prase kroz 77 dana
43,30 kg kukuruza u zrnu 49,40 kg kukuruznog brašna 65,40 kg krmne smjese (Bjelovar) 191,00 kg kuhanog krumpira 64,00 lit. sirutke	158,93 kg	16,61 kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

prosječna težina 28. I. 55. kg	prosječna težina 15. IV. 55. kg	prosječni ukupni prirast kg	prosječni dnevni prirast kg	potrošak hrane za 1 kg prirasta žive vage kg	proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara
42,30	90,00	47,70	0,619	3,31 koncentrata, 4,00 krumpira i 1,34 lit. sirutke	135,—

U OPZ Nova Gradiška mnogo se više osjećala nestašica hrane za svinje, tako da se obrok mijenjao gotovo svaki dan. U takvim prilikama nije bilo moguće naći gospodara, koji bi se prihvatio kontroliranog tova, a i oni, koji su u početku pristali na to, ubrzo su odustali, jer su svinje dobivale čas veći, čas manji i slabiji obrok (Ekonomija OPZ Nova Gradiška, član ogranka Rajko Marković i dr.).

Ostao je samo gospodar Ivan Franković iz Nove Gradiške, koji je tovio 10 komada bijele prasadi. Kontrolirani tov počeo je kod njega 20. XII. 1954., a završio se 5. III. 1955. Tov je dakle trajao 75 dana.

Dnevni obroci za svinje i rezultati pokusnog tova prikazani su u tabeli 6.

6. Vlasnik: Franković Ivan, Nova Gradiška — 10 prasadi

Tabela broj 6. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE:

K r m i v a :	20. XII. 1954.	1. I. 1955.	14. II.
	do 1. I. 1955.	do 14. II. 1955.	do 5. III. 1955.
kukuruzno brašno	0,65 kg	0,65 kg	0,80 kg
krmna smjesa (Bjelovar)	—	—	0,35 kg
pšenične posije	0,20 kg	0,20 kg	0,50 kg
suncokretova sačma	0,65 kg	0,65 kg	0,10 kg
suhi repini rezanci	—	—	0,10 kg
kuhani krumpir	3,50 kg	—	—
stočna repa	—	4,50 kg	6,00 kg

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za 1 prase od 20. XII. 1954. do 5. III. 1955. t. j. za 75 dana	Ukupno potrošeno škrobne vrijed. za 1 prase kroz 75 dana	Ukupno potrošeno probav. bjelančevina za 1 prase kroz 75 dana
51,60 kg kukuruznog brašna 6,65 kg krmne smjese (Bjelovar) 20,70 kg pšeničnih posija 38,30 kg suncokret. sačme 1,90 kg suhih repinih rezanaca 42,00 kg kuhanog krumpira 312,00 kg stočne repe	106,73 kg	21,61, kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

prosječna težina 20. XII. 54. kg	prosječna težina 5. III. 55. kg	prosječni ukupni prirast kg	prosječni dnevni prirast kg	potrošak hrane za 1 kg prirasta žive vage kg	proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara
58,50	86,00	27,50	0,366	4,33 koncentrata i 12,80 sočnih krmiva	147.—

Najtočniji pokus postavljen je na Ekonomiji OPZ Staro Petrovo Selo. Sastavljene su 3 grupe po 10 komada bijelih svinja. Svaka je grupa dobivala po normama sastavljen obrok (osim treće grupe, koja je zbog nestašice suncokretove sačme dobivala nešto manje), a hrana se svaki dan vagala. Tovom se započelo 23. XI. 1954. Na žalost, nakon mjesec i po dana tova ponestalo je hrane, i kontrolirani je tov morao biti prekinut 2. I. 1955. Iako je tov trajao vrlo kratko vrijeme, vide se rezultati i razlike između pojedinih grupa svinja.

7. Vlasnik: OPZ Staro Petrovo Selo — 3 × 10 prasadi

Tabela broj 7. DNEVNI OBROCI ZA 1 PRASE od 23. XI. 54 DO 2. I. 55. (40 dana)

K r m i v a :	I. grupa	II. grupa	III. grupa
kukuruzno brašno	0,60 kg	0,80 kg	0,80 kg
pšenične posije	0,80 kg	0,60 kg	0,50 kg
suncokretova sačma	0,15 kg	0,15 kg	0,275 kg
bob	0,025 kg	0,030 kg	0,035 kg
stočna repa	—	—	0,30 kg
sirutka	4 lit.	4 lit.	—
Mineralne tvari za sve tri grupe			

REZULTATI TOVA:

Ukupno potrošeno hrane za jedno prase od 23. XI. 54. do 2. I. 55. t. j. za 40 dana

K r m i v a :	I. grupa	II. grupa	III. grupa
kukuruzno brašno	24,00 kg	32,00 kg	32,00 kg
pšenične posije	32,00 kg	24,00 kg	20,00 kg
suncokretova sačma	6,00 kg	6,00 kg	11,00 kg
bob	1,00 kg	1,20 kg	1,40 kg
stočna repa	—	—	12,00 kg
sirutka	160 lit.	160 lit.	—
Ukupno potrošeno škrob. vrijednosti za 1 prase kroz 40 dana	49,83 kg	52,72 kg	43,97 kg
Ukupno potrošeno probav. bjelančevina za 1 prase kroz 40 dana	9,03 kg	8,76 kg	8,49 kg

PRIRAST I PROIZVODNA CIJENA 1 kg PRIRASTA ŽIVE VAGE:

K r m i v a :	I. grupa	II. grupa	III. grupa
prosječna težina 23. XI. 54	37,50 kg	37,50 kg	35,50 kg
prosječna težina 2. I. 55.	49,50 kg	50,60 kg	45,60 kg
prosječni ukupni prirast	12,00 kg	13,10 kg	10,10 kg
prosječni dnevni prirast	0,300 kg	0,327 kg	0,252 kg
	5,25 kg	4,82 kg	6,37 kg
potrošak hrane za 1 kg prirasta	koncentrata i 13 lit.	koncentrata i 12 lit.	koncentrata i 1,20 kg
žive vage	sirutke	sirutke	sočne krme
proizvodna cijena 1 kg žive vage Dinara	191.—	181.—	16.—

Tabela broj 8.

DJELOMIČNA REKAPITULACIJA TOVA

V l a s n i k :	broj prasadi	prosječni dnevni prirast po prasetu u kg	potrošeno kg škrob. vrijed. za 1 kg prirasta žive vage	potrošeno kg probav. bjelanč. za 1 kg prirasta žive vage	proizvodna cijena za 1 kg prirasta žive vage Dinara
Barberić Antun, Virje	4	0,435	4,77	0,425	182.—
Šoš Petar, Virje	4	0,514	4,12	0,572	162.—
Zrinjski Mato, Ivanjska	7	0,433	2,24	0,313	92.—
Lještak Božo, Ivanjska	4	0,516	2,88	0,376	119.—
Ježić Ivan, Ivanjska	3	0,619	3,33	0,348	135.—
Franković Ivan, Nova Gradiška	10	0,366	3,88	0,785	147.—
OPZ Staro Petrovo Selo	10	0,300	4,15	0,752	191.—
OPZ Staro Petrovo Selo	10	0,327	4,02	0,668	181.—
OPZ Staro Petrovo Selo	10	0,252	4,35	0,840	161.—

Iz navedenih /tabela vidi se, da svi gospodari nisu toveli svinje s jednakim uspjehom. Tako je na pr. Ježić Ivan iz Ivanjske postigao za 77 dana kontroliranog tova prosječni dnevni prirast od 619 g; Lještak Božo iz Ivanjske također za 77 dana tova 516 g, a Šoš Petar iz Virja za 123 dana tova 514 g prirasta na dan. S obzirom na teške prilike kod nabavke hrane i nedovoljnog iskustva u tovu bijelih svinja, mogli bismo to smatrati, da to potpuno zadovoljava.

Ako isporidimo navedene priraste s prirastima dobivenim u tovu bijelih križanih svinja, što ga je Dr. Horvat proveo god. 1946., gdje je kroz 40 dana jednog dijela pokusnog tova dobiven prosječni prirast od 509 grama po prasetu, vidjet ćemo, da su ta tri gospodara postigla vrlo dobre rezultate.

U vlastitim pokusima s križancima engleske bijele i crne slavonske svinje provedenim god. 1950. dobiven je za 123 dana pokusnog tova 6 pokusnih grupa prosječni dnevni prirast od 495—551 grama po prasetu.

Na Poljoprivrednom dobru Đakovo tovljeni su od rujna godine 1954. do travnja god. 1955. križanci velikog jorkšira i bijele mangalice, u dobi od 3,5 mjeseca. Tov je trajao 185 dana, i za to je vrijeme prosječni prirast prasadi iznosio 446 grama (po mjesecima — najslabiji prirast 342 grama, a najbolji 967 grama). Za 1 kg prirasta žive vage potrošeno je prosječno 4,56 kg koncentrirane hrane.

Ispređujući i ove rezultate s rezultatima spomenutih triju gospodara može se reći, da su ti gospodari s obzirom na prirast vrlo uspješno toveli svoje svinje.

S druge strane neki su gospodari imali slab prirast svojih svinja, uglavnom zbog nedovoljnih količina bjelančevina u obroku, a djelomično i zbog slabog držanja i njege svinja u tovu. Za svinje OPZ Staro Petrovo Selo i njihov slab prirast može se konstatirati, da su prekratko vrijeme bile u kontroliranom tovu, iako je, s obzirom na

velike količine sirutke i relativno dobro izbalansirane obroke, trebalo očekivati mnogo bolje rezultate.

Ipak valja istaknuti, da tabelarni pregledi ne daju potpuno točnu sliku o uspjehu tova kod pojedinih gospodara, jer u njima nema ni riječi o kvaliteti utovljenih svinja, što je u isti mah u uskoj vezi sa koštanjem jednog kg prirasta žive vage. Tako je na pr. gospodar Zrinjski Mato iz Ivanjske potrošio najmanje hranjivih tvari, pa i najmanje novaca za 1 kg prirasta žive vage, i to na taj način, što je svinje hranio velikim količinama sočne hrane, koja je mnogo jeftinija od krepke. No, po kvaliteti njegove se svinje ne bi mogle ispoređivati na pr. sa svinjama Šoš Petra iz Virja, te Ježić Ivana i Lještak Bože iz Ivanjske. To navodi na zaključak, da treba u obroke za mesnate svinje uvoditi bjelančevinasta krmiva, koja, iako nešto skuplja od ostalih krmiva, ipak su prijeko potrebna, da se postigne kvalitet, koji se traži za mesnate svinje. Na žalost, novčane razlike u cijeni za različite kvalitete svinjskih produkata kod nas nema ili je tako malena, te ne potiče gospodare, da intenzivnije hrane svoje svinje. Plaćanje isključivo po težini omogućuje različite spekulacije, koje bolje i savjesnije gospodare stavljaju u slabiji položaj.

Karakterističan je slučaj i gospodara Barberić Antuna iz Virja, koji je imao osrednji prirast svojih svinja, a proizvodna cijena 1 kg prirasta žive vage bila je vrlo visoka. Njegove su svinje prilikom kontroliranog tova dobivale vrlo malene količine bjelančevina, a hranjene su uglavnom skupim koncentriranim krmivima. Svinje su pri kraju tova izgledale kao utovljene masne svinje, a proizvodna cijena 1 kg prirasta žive vage bila je za taj kvalitet svakako previsoka.

S obzirom na gornja zapažanja mogli bismo izvesti ove zaključke:

1. Većina je obroka sadržavala nedovoljne količine bjelančevina, naročito u početku tova, što se očitovalo u slabom prirastu, a osobito u slaboj kvaliteti utovljenih svinja. Primjeri gospodara Šoš Petra, Ježić Ivana i Lještak Bože govore, da bi se manjim količinama bjelančevinastih krmiva, naročito onima životinjskog porijekla (na pr. mliječnim otpacima), mogli postići dobri rezultati.

2. Naši gospodari su skloni da i u obroke za mesnate svinje stavljaju prevelike količine sočnih krmiva, a to dovodi do pojave velikog trbuha i slabog razvitka kostiju, odnosno cijelog kostura kod mlade prasadi, a do prekomjernog debljanja kod utovljenih svinja.

3. Gospodari, koji su i željeli nabaviti potrebna bjelančevinasta krmiva, često nisu za to imali prilike, jer tih krmiva nije bilo u prodaji. Krmne smjese proizvedene i prodavane od tvornica stočne hrane vrlo su često po svojoj kvaliteti i sastavu tako varirale, da područni agronomi, a pogotovo gospodari nisu bili kadri prošle godine sastavljati takve obroke, za koje bi bili sigurni, da će ih moći održati dulje vrijeme. Osim toga, te su smjese u mnogim slučajevima bile, zbog visokih cijena, nepristupačne gospodarima.

4. Na terenu se najbolje vidi, kolika je šteta izvoziti predragocjene uljane sačme i pogače. One su po svojim tržišnim cijenama bile relativno mnogo pristupačnije nego ostala koncentrirana krmiva, ali

ih nigdje nije bilo u prodaji. Kolika je važnost sačme i pogača pri ishrani bijelih svinja, može se zaključiti po tome, što bi dodatak od samo 0,50—1 kg sačme ili pogače u većini naših seoskih obroka za svinje potpuno podmirio potrebe bjelančevina, kojih još na našem selu ima premalo.

5. Nigdje nije zapaženo, da bi se kao hrana za svinje upotrebljavala vrlo vrijedna leguminozna krmiva. Grah, grašak, bob, soja i drugo zrnje leguminoza od neprocjenjive su važnosti upravo za ishranu svinja, ali se te biljke za stočnu hranu nigdje po selima ne siju. Trebalo bi pokrenuti akciju i upozoriti, kako je važno zasijati veće površine leguminoznim biljem zbog ishrane svinja, naročito graškom i bobom. Iako ima pouzdanih dokaza, da svinje hranjene manjim dodatkom graška ili boba odlično napreduju, potrebno bi bilo pokuse, slične ovima, provesti kod članova ogranaka, da se gospodari sami uvjere, koliko je to korisno.

6. Mliječne otpatke upotrebljavaju uglavnom oni gospodari, koji drže krave. Najveći je pak broj gospodara, koji zasad drže po jednu kravu, a takvi ne mogu veće količine mlijeka, potrebnog za vlastitu porodicu, odvajati za ishranu svinja. U tom pogledu stanje se danomice popravlja i može se vjerovati, da u gospodarstvima, koja drže par komada svinja, ne će u bliskoj budućnosti biti teško svaki dan odvojiti za svinje nekoliko litara obranog mlijeka ili sirutke.

7. Svi su navedeni gospodari s velikim interesom i brigom pratili tok kontrolnih pokusa, a to je znak, da im je pomoć potrebna, pa bi taj rad trebalo nastaviti, proširiti i povećati.

Ing. DRAGUTIN JADANIĆ

Prikaz petgodišnjih troškova za podizanje i uzgoj loznog matičnjaka

Općenito

Posljednjih nekoliko godina sve se više traže ključići i korenjaci podloge od vinove loze. Pred drugom smo regeneracijom vinograda, pa nije ni čudo, da i druga poljoprivredna dobra i zadruge, a i privatnici sve više potražuju podloge američke loze, jer samo ona može u doglednoj budućnosti podmiriti potrebe suvremenog vinogradarenja. Iskustva, koja posjeduje praksa, pokazuju nam važnost i potrebu američkih podloga, jer su one mnogo otpornije prema napadu filoksere od domaće loze. Kultura vinograda sadi se na stanovito mjesto 30 do 50 godina, pa je i te kako potrebno prije toga promisliti i odlučiti se, kako i što da se sadi, da ne bi trud bio uzaludan i neeko-